O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2026, [15]
ISSN 2181-7324(Print)

FILOLOGIYA
http://journals.nuu.uz
Social sciences
ISSN 3093-8996(Onlayn)

UDK: 811.512

Zulayxo Sh. KARIMOVA,
O‘qituvchi, Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti, Toshkent, O‘zbekiston
E-mail: karimova.zulayxo@mail.ru, ORCID: 0009-0006-3930-8451

Dotsent, PhD Sh.Xasanov taqrizi asosida

TURK VA O‘ZBEK TILLARIDA MILLIY KOLORITNI IFODALOVCHI LEKSIK BIRLIKLARNING QIYOSIY TAHLILI

Annotatsiya

Maqolada turk va o‘zbek tillaridagi milliy koloritli leksika qiyosiy-semantik hamda lingvomadaniy jihatdan tahlil qilinadi. Qarindoshlik, jamoaviy hayot, nikoh marosimlari, taomlar va moddiy madaniyatga oid 30 juftlik denotativ yadro, ijtimoiy funksiya, pragmatik qo‘llanish va madaniy assotsiatsiya bo‘yicha baholandi. Tanlamada 8 ta yuqori, 18 ta qisman moslik va 4 ta leksik lakuna ajratildi. Qisman moslikning 60 foizni tashkil etishi shakliy yaqinlik madaniy-semantik tenglikni kafolatlamasligini ko‘rsatadi. Tarjima strategiyasini so‘zning tashqi o‘xshashligiga emas, kontekstdagi vazifasiga qarab tanlash taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: milliy kolorit, lingvomadaniyat, leksik birlik, qiyosiy semantika, realiya, qisman ekvivalentlik, lakuna, turk tili, o‘zbek tili.

A COMPARATIVE ANALYSIS OF LEXICAL UNITS EXPRESSING NATIONAL CULTURAL SPECIFICITY IN TURKISH AND UZBEK

Annotation

The article compares culturally marked vocabulary in Turkish and Uzbek. Thirty lexical pairs covering kinship, communal life, marriage rituals, food and material culture are analysed through denotation, social function, pragmatic use and cultural association. The sample contains eight highly corresponding pairs, eighteen partial correspondences and four lexical gaps. Partial correspondence accounts for 60 percent of the sample, indicating that formal similarity does not guarantee cultural equivalence. The proposed translation approach selects direct equivalents, contextual clarification or descriptive rendering according to the cultural function of each unit. The findings concern this purposive sample and are not generalised to the entire vocabulary.

Keywords: national cultural specificity, cultural linguistics, lexical unit, contrastive semantics, realia, partial equivalence, lexical gap, Turkish, Uzbek.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЛЕКСИЧЕСКИХ ЕДИНИЦ, ВЫРАЖАЮЩИХ НАЦИОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНУЮ СПЕЦИФИКУ В ТУРЕЦКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ

Аннотация

В статье сопоставляется лексика турецкого и узбекского языков, выражающая национальный колорит. Рассмотрены 30 пар из сфер родства, коллективной жизни, свадебной обрядности, пищи и материальной культуры. Анализ учитывает денотативное ядро, социальную функцию, прагматическое употребление и культурные ассоциации. Выделены 8 пар с высокой степенью соответствия, 18 частичных соответствий и 4 лексические лакуны. Доля частичных соответствий составляет 60 процентов выборки. Показано, что формальная близость не гарантирует культурной эквивалентности. Выбор прямого эквивалента, контекстуального пояснения или описательного перевода связывается с функцией единицы в конкретном тексте.

Ключевые слова: национальный колорит, лингвокультурология, лексическая единица, сопоставительная семантика, реалия, частичная эквивалентность, лакуна, турецкий язык, узбекский язык.

Kirish. Milliy kolorit so‘zning predmetni nomlashidan tashqari, tarixiy tajriba, ijtimoiy munosabat va kundalik hayot haqidagi tasavvurlarni yetkazishida ko‘rinadi. Masalan, mahalla hudud nomi bilan birga jamoa va o‘zini o‘zi boshqarish institutini ham anglatadi. Qiyosiy tahlil shu sababli lug‘aviy ma’no, ijtimoiy vazifa va madaniy assotsiatsiyani birgalikda tekshirishi kerak.

Lingvomadaniyatshunoslik tilni madaniy tajribani tartibga soluvchi vosita sifatida o‘rganadi [1; 2]. Tarjimashunoslikda xalq turmushi va tarixiga xos birliklar realiya tushunchasi orqali izohlanadi [3; 4]. Maqolada milliy kolorit leksik birlikning denotativ, funksional, pragmatik va assotsiativ qatlamlaridagi madaniyatga xos axborot sifatida talqin etiladi.

Turk va o‘zbek tillarining qarindoshligi umumiy lug‘aviy zamin yaratadi, biroq tanish shakl avtomatik ekvivalentlik tasavvurini ham tug‘diradi. Tadqiqotning maqsadi shu yashirin tafovutlarni ochish, moslik darajalarini ajratish va tarjima uchun mezon taklif etishdir. Asosiy savol: umumiy denotat saqlanganida qaysi madaniy komponentlar muqobil tanlashga ta’sir qiladi?

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Vlahov va Florin realiyalarni muayyan xalqning maishiy, tarixiy va ijtimoiy tajribasiga xos birliklar sifatida tavsiflaydi [3]. Aixelá ularning maqomi manba va qabul qiluvchi madaniyat munosabatida belgilanishini ko‘rsatadi [5]. Newmark oziq-ovqat, kiyim, ijtimoiy tashkilot va urf-odat nomlarini madaniy so‘zlar guruhlariga kiritadi [6].

Sancaktaroğlu Bozkurt, Düzgün va Sağlam madaniy yaqinlik ham soxta yoki qisman ekvivalentlikni yashirishi mumkinligini ta’kidlaydi [7]. Merhan turkcha-o‘zbekcha shakldosh so‘zlarning semantik farqlarini [8], Pardaev tasdiq va inkor birliklarining qo‘llanishini [9], Öz Özcan esa maqollardagi mushtaraklikni o‘rgangan [10]. Ushbu ishlar tanish shaklni kontekst bilan tekshirish zaruratini ko‘rsatadi.

Maqolada kundalik madaniy leksika yagona to‘rt komponentli mezon bilan baholanadi. Yuqori moslikda denotat va asosiy funksiya umumiy; qisman moslikda markaziy semantik yoki pragmatik komponent farqli;

lakunada esa denotativ-funksional majmuani yetkazadigan barqaror leksik muqobil yo‘q. Baholash so‘zning barcha ma’nolariga emas, qiyoslanayotgan ma’nosiga tegishlidir.

Tadqiqot metodologiyasi. Material 30 ta maqsadli tanlangan juftlikdan iborat. Turkcha ma’nolar Türk Dil Kurumuning “Türkçe Sözlük” va “Güncel Türkçe Sözlük” manbalari, o‘zbekcha ma’nolar “O‘zbek tilining izohli lug‘ati” asosida tekshirilgan [11; 12]. Ikki tilli muqobillar qo‘llanmasi yordamchi manba sifatida olingan [13]. Tanlamaga qarindoshlik va murojaatdan 8, jamoaviy hayotdan 6, nikoh va marosimdan 6, taomlardan 6, moddiy madaniyatdan 4 juftlik kiritilgan.

Tanlash mezonlari madaniy tushunchani nomlash, murojaat va ijtimoiy masofani belgilash, shakliy yaqinlik ortidagi ma’no farqi yoki barqaror muqobilning yo‘qligidan iborat. Qiyosiy-semantik tahlil, lug‘at definitsiyalarini solishtirish va lingvomadaniy sharhlash birgalikda qo‘llanadi.

Har bir birlik D – denotativ yadro, F – ijtimoiy yoki marosimiy funksiya, P – pragmatik qo‘llanish, A – madaniy assotsiatsiya bo‘yicha baholanadi. D va F mos, qolgan farqlar ikkilamchi bo‘lsa yuqori moslik; markaziy komponent farqlansa qisman moslik; odatiy muqobil topilmasa lakuna belgilanadi. Hisoblangan foizlar faqat ushbu tanlamani tavsiflaydi.

Tahlil va natijalar. Tanlamada 8 ta yuqori moslik (26,7 foiz), 18 ta qisman moslik (60 foiz) va 4 ta lakuna (13,3 foiz) ajratilgan. Ko‘pincha umumiy predmet yoki funksiya mavjud, ammo uning ijtimoiy maqomi, qo‘llanish chegarasi va marosimiy vazifasi bir xil emas. Maydonlar kesimidagi natijalar 1-jadvalda, barcha juftliklar 2-jadvalda berilgan.

1-jadval. Semantik maydonlar bo‘yicha moslik darajalari

Semantik maydon	Jami	Yuqori moslik	Qisman moslik	Lakuna
Qarindoshlik va murojaat	8	5	3	0
Jamoaviy hayot	6	1	5	0
Nikoh va marosim	6	1	4	1
Taom va ichimlik	6	0	4	2
Moddiy madaniyat	4	1	2	1
Jami	30	8	18	4

2-jadval. Qiyosiy juftliklar va farqlovchi belgilar

№	Turkcha birlik	O‘zbekcha birlik	Daraja	Asosiy semantik va madaniy belgi
1	abi	aka	yuqori	Katta erkak qarindosh va hurmat murojaati.
2	abla	opa	yuqori	Katta ayol qarindosh va hurmat murojaati.
3	teyze	xola	yuqori	Ona tomondan xola; hurmat murojaati ham yaqin.
4	hala	amma	yuqori	Otaning opa-singlisi; denotat mos.
5	amca	amaki	yuqori	Otaning aka-ukasi; hurmat murojaati yaqin.
6	dayı	tog‘a	qisman	Qarindoshlik mos; ikkilamchi uslubiy ma’nolar farqli.
7	yenge	yanga	qisman	Qamrov va o‘zbek to‘yidagi marosimiy rol farqli.
8	enişte	pochcha	qisman	Turkcha birlikning qarindoshlik doirasi kengroq.
9	imece	hashar	qisman	Beg‘araz mehnat umumiy; ijtimoiy ssenariy farqli.
10	mahalle	mahalla	qisman	Hudud umumiy; o‘zbekcha institutsional ma’no farqli.
11	muhtar	mahalla raisi	qisman	Funksional muqobil; huquqiy vakolat aynan emas.
12	komşuluk	qo‘shnichilik	yuqori	Qo‘shnichilik munosabati va odob me’yorlari yaqin.
13	misafirlik	mehmondorchilik	qisman	Mehmon bo‘lish va kutish semalari nisbati farqli.
14	bayramlaşma	hayitlashish	qisman	Turkchada bayramlar doirasi kengroq.
15	görücü	sovchi	qisman	Ko‘rish-baholash va rozilik so‘rash vazifalari farqli.
16	kız isteme	qizning qo‘lini so‘rash	yuqori	Qiz tomonning roziligini so‘rash vazifasi mos.
17	başlık parası	qalin puli	qisman	Mulkiy to‘lov umumiy; tarixiy mazmun farqli.
18	kına gecesi	xina kechasi	qisman	Xina marosimining ishtirokchi va ketma-ketligi farqli.
19	nazar boncuğu	ko‘zmunchoq	qisman	Himoya ramzi umumiy; shakl va qo‘llanish farqli.
20	—	kelin salom	lakuna	Marosimning barcha vazifalariga barqaror muqobil yo‘q.
21	mantı	manti	qisman	Taom turi umumiy; hajm va pishirish usuli farqli.
22	pilav	palov yoki osh	qisman	Guruchli turi yaqin; palovning marosimiy maqomi farqli.
23	ayran	ayron	qisman	Tayyorlash usuli va lug‘aviy qamrov farqli.
24	çay	choy	qisman	Ichimlik umumiy; nav, idish va ichish odati farqli.

№	Turkcha birlik	O‘zbekcha birlik	Daraja	Asosiy semantik va madaniy belgi
25	simit	—	lakuna	Predmet va madaniy assotsiatsiyaga aniq muqobil yo‘q.
26	—	sumalak	lakuna	Navro‘z va jamoaviy pishirish mazmuniga muqobil yo‘q.
27	tandır	tandir	yuqori	O‘choq denotati va asosiy maishiy vazifa yaqin.
28	kaftan	chopon	qisman	Bichim, tarixiy maqom va milliy assotsiatsiya farqli.
29	kilim	palos	qisman	To‘qish texnikasi va hududiy bezak farqli.
30	fes	do‘ppi	lakuna	Bir kategoriya, lekin o‘zaro ekvivalent bo‘lmagan realiyalar.

Qarindoshlik va murojaat birliklari. Qarindoshlik terminlarida yuqori moslik nisbatan ko‘p kuzatildi. Teyze-xola, hala-amma va amca-amaki juftliklarida qarindoshlik chizig‘i aniq ajratiladi: ona tomoni va ota tomoni uchun alohida nomlar mavjud. Abi-aka hamda abla-opa birliklari qarindoshlikdan tashqari, begona yoki tanish katta yoshli kishiga hurmat bilan murojaat qilish vazifasini bajaradi. O‘zbek izohli lug‘atida aka o‘zidan katta erkakka, opa esa katta ayolga hurmat murojaati sifatida ham qayd etiladi [12]. Bu o‘xshashlik ikki madaniyatda yosh iyerarxiyasi va yaqinlashtiruvchi murojaatning mushtarakligini ko‘rsatadi.

Yenge-yanga juftligi qisman moslikning yorqin namunasidir. Har ikki birlik akaning xotinini anglata oladi. Biroq turkchada yenge amakining yoki tog‘aning xotini, shuningdek, tanish erkakning xotiniga murojaat shakli bo‘lishi mumkin. O‘zbekchada yanga akaning xotini va katta ayolga nisbatan qo‘llanish bilan birga nikoh marosimida kelin-kuyov xizmatini bajaruvchi ayol ma’nosini ham oladi [12]. Demak, fonetik yaqinlik denotativ kesishuvni ko‘rsatadi, lekin marosimiy semani avtomatik ravishda uzatmaydi. Enişte-pochcha juftligida ham qamrov bir xil emas: turkcha enişte bir necha turdagi ayol qarindoshning erini bildirishi mumkin, o‘zbekcha pochchaning markaziy ma’nosi esa opaning eridir.

Jamoaviy hayot birliklari. İmece va hashar umumiy maqsad yo‘lida ko‘pchilikning beg‘araz mehnatini bildiradi. O‘zbek tilidagi hashar lug‘atda ko‘pchilikning ixtiyoriy, beg‘araz ko‘magi sifatida izohlanadi [12]. Shu asosda ular funksional muqobil bo‘la oladi. Biroq har ikki birlikning tarixiy boshqaruv, qishloq turmushi va zamonaviy ommaviy tadbirlardagi qo‘llanishi bir xil emas. Tarjimada oddiy qurilish yoki obodonlashtirish kontekstida to‘g‘ridan-to‘g‘ri almashtirish mumkin, tarixiy yoki rasmiy kontekstda esa qisqa izoh talab etiladi.

Mahalle-mahalla juftligida shakl va hududiy denotat umumiy, institutsional sema esa farqli. O‘zbek izohli lug‘atida mahalla o‘zini o‘zi boshqarishga asoslangan ijtimoiy-hududiy bo‘lak, shu hudud aholisi, kengash va uning binosi ma’nolarida beriladi [12]. O‘zbekiston qonunchiligida fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarishi mahalliy masalalarni tarixiy xususiyatlar, milliy va ma’naviy qadriyatlar, urf-odat hamda an’analardan kelib chiqib hal etadigan mustaqil faoliyat sifatida belgilangan [14]. Shuning uchun turkcha mahalle so‘zini o‘zbekchaga mahalla deb berish geografik kontekstda yetarli bo‘lsa-da, ma’muriy-huquqiy matnda ikki tizimning tengligini anglatib qo‘ymaslik kerak. Muhtar–mahalla raisi ham faqat funksional muqobildir.

Nikoh va marosim birliklari. Görücü–sovchi nikoh vositachiligi semasida tutashadi, lekin ko‘rish-baholash bilan rasmiy rozilik so‘rash vazifalari aynan emas [11; 12]. Kız isteme–qizning qo‘lini so‘rash markaziy nutqiy harakat jihatidan yuqori moslikka ega. Kelin salom esa turk tilida barcha vazifalarini qamrab oladigan odatiy muqobil bilan berilmaydi.

Başlık parası–qalin puli kuyov tomonidan beriladigan mulkiy to‘lovni bildiradi [12]. Tarixiy va mahalliy mazmun bir xil emas. Kına gecesi–xina kechasi hamda nazar boncuğu–ko‘zmunchoqda umumiy marosim yoki buyum mavjud, biroq ramziy shakl va foydalanish doirasi farqlanadi.

Taom va ichimlik nomlari. Mantı–manti umumiy taom turini nomlaydi, ammo prototipik tayyorlash usullari farqli: o‘zbek mantisi odatda qasqonda bug‘da pishiriladi [12]. O‘lcham, masalliq va tortish tartibi tarjimada muhim bo‘lsa, ayni nomning o‘zi yetarli tasvir bermaydi.

Pilav–palov qiyosida turkcha birlikning guruchli turi o‘zbek palovi bilan kesishadi; pilav bulg‘urli taomni ham qamrab oladi [11]. O‘zbek palovi to‘y, maraka, mehmon kutish va jamoaviy yig‘inlar bilan bog‘liq. UNESCO tavsifi uning kundalik va marosimiy vazifalarini qayd etadi [15]. Farq retsept bilan cheklanmaydi.

Ayran-ayron va çay-choy juftliklari ham qisman mosdir. O‘zbekcha ayron qatiq yoki suzmaga suv qo‘shib tayyorlangan ichimlik bilan birga kuvda moyi ajratilgandan keyingi suyuqlikni ham anglatadi [12]. Choy esa ikki madaniyatda mehmondo‘stlik belgisi bo‘lsa-da, choy turi, idish, damlash va uzatish tartibida farqlar bor. Simit va sumalak ikkinchi tilda odatiy barqaror leksik muqobilga ega emas. Bunday birliklar birinchi qo‘llanishda asl nomni saqlab, qisqa tavsif berish orqali aniqroq uzatiladi.

Moddiy madaniyat birliklari. Tandır-tandir juftligi o‘choqning asosiy denotati va maishiy vazifasi jihatidan yuqori moslikka ega, ammo non yopish yoki go‘sht pishirishdagi mahalliy prototiplar kontekstda aniqlashtirilishi mumkin. Kaftan-chopon hamda kilim-palos birliklari funksional jihatdan yaqin, lekin bichim, to‘qish texnikasi, hududiy bezak va tarixiy maqom bo‘yicha farqlanadi. Fes va do‘ppi esa bir-birining ekvivalenti emas: ular bosh kiyim umumiy kategoriyasiga mansub alohida milliy realiyalardir. Ularni o‘zaro almashtirish madaniy predmetni boshqa madaniyat predmeti bilan noto‘g‘ri tenglashtiradi.

Muhokama. Natijalar ikki bosqichli tekshiruvni talab qiladi: avval umumiy denotat, so‘ng birlikning kimga, qaysi vaziyatda va qanday madaniy ssenariyda qo‘llanishi aniqlanadi. Yenge–yanga va mahalle–mahallada birinchi bosqichdagi yaqinlik ikkinchi bosqichdagi tafovutni bekor qilmaydi. Fonetik o‘xshashlik tekshiruv uchun asos, ammo yakuniy ekvivalentlik dalili emas.

Tarjimada yuqori mos birlik uchun bevosita muqobil; qisman mos birlik uchun kontekstual aniqlashtirish; lakuna uchun asl nom va ixcham tavsif tanlanadi. Mahalla raisini muhtar bilan berishdan oldin matnning huquqiy yoki umumiy axborotga oid ekanini aniqlash kerak. Qizning qo‘lini so‘rash–kız isteme esa tegishli marosim doirasida yaqin muqobildir.

Taklif realiyalarni tarjima qilish nazariyasi va taxminiy muqobillardan foydalanish haqidagi izlanishlar bilan uyg‘un [3; 16]. Qarindosh tillarda xatar aynan tanish shakl bilan bog‘liq: tarjimon izohni ortiqcha deb bilishi, predmetni saqlagan holda uning ijtimoiy yoki marosimiy vazifasini tushirib qoldirishi mumkin.

Ikki tilli lug‘atda muqobil yoniga qo‘llanish chegarasi va madaniy belgi qo‘shilishi lozim. Yanga uchun marosimdagi rolni, mahalla uchun institutsional ma’noni ko‘rsatish noto‘g‘ri umumlashtirishni kamaytiradi. Til darsida juftliklar

alohida ro‘yxatda emas, vaziyatli mikromatnlarda tekshirilishi maqsadga muvofiq.

Tadqiqotning chegarasi uning lug‘atga asoslangan maqsadli tanlama bilan cheklanganidir. 30 juftlik butun turk va o‘zbek leksikasining statistik modeli emas. Hududiy variantlar, avlodlararo farqlar va real nutqdagi chastota alohida korpus hamda dala tadqiqotini talab qiladi. Shuningdek, to‘rt komponent bo‘yicha kodlash muallif talqiniga tayangan; keyingi tadqiqotda ikki yoki undan ortiq ekspertning mustaqil bahosi va kelishuv ko‘rsatkichi metodik ishonchlilikni oshiradi.

Xulosa. Turk va o‘zbek tillarining qarindoshligi umumiy semantik zamin yaratadi, ammo to‘liq madaniy ekvivalentlikni ta’minlamaydi. To‘rt komponentli yondashuv so‘zning nimani nomlashi bilan birga, ijtimoiy vazifasi, pragmatik sharoiti va madaniy assotsiatsiyasini tekshirishga imkon beradi.

Tanlamadagi 8 ta yuqori, 18 ta qisman moslik va 4 ta lakuna milliy kolorit ko‘pincha denotatdan tashqarida – qo‘llanish qamrovi va madaniy ssenariyda namoyon bo‘lishini ko‘rsatadi. Bevosita muqobil, kontekstual izoh va tavsifiy tarjima shu farqlar asosida tanlanishi kerak. Keyingi tadqiqotlarda parallel matnlar va og‘zaki nutq materiallari orqali tasnifni tekshirish lozim.

ADABIYOTLAR

1. Wierzbicka A. Understanding Cultures through Their Key Words. – New York: Oxford University Press, 1997.
2. Sharifian F. Cultural Linguistics. – Amsterdam: John Benjamins, 2017.
3. Vlahov S., Florin S. Neperevodimoye v perevode. – Moskva: Mezhdunarodnye otnosheniya, 1980.
4. Akın C. Manas Ansiklopedisi’nde Özolgu İfadeleri // Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi. – 2020. – P. 211–222. – DOI: 10.24155/tdk.2020.135.
5. Aixelá J. F. Culture-Specific Items in Translation // Translation, Power, Subversion / Eds. R. Álvarez, M. C.-A. Vidal. – Clevedon: Multilingual Matters, 1996. – P. 52–78.
6. Newmark P. A Textbook of Translation. – New York; London: Prentice Hall, 1988.
7. Sancaktaroğlu Bozkurt S., Düzgün O., Sağlam M. Y. Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü Eseri Örnekleminde Çeviride Kültürel Yakınlığın Belirleyiciliği Üzerine // Erdem. – 2023. – No. 84. – P. 107–138. – DOI: 10.32704/erdem.2023.84.107.
8. Merhan A. Türkçe ve Özbekçe Eşsesli Sözcük Karşılaştırması // Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. – 2012. – No. 47. – P. 1–15.
9. Pardaev U. Türkiye Türkçesi ile Özbek Türkçesinde Onay ve Ret İfadeleri: magistrlik dissertatsiyasi. – Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi, 2022.
10. Öz Özcan A. Özbek ve Türk Atasözlerindeki Ortaklıklar // Modern Türklük Araştırmaları Dergisi. – 2023. – Vol. 20, no. 1. – P. 94–106. – DOI: 10.58785/MTAD.20.2023.1.6.
11. Türk Dil Kurumu. Türkçe Sözlük. – 12-nashr. – Ankara: Türk Dil Kurumu, 2023. – Elektron manba: Güncel Türkçe Sözlük. – URL: https://sozluk.gov.tr/ (murojaat sanasi: 20.09.2026).
12. O‘zbek tilining izohli lug‘ati: 5 jildli / Tahrir hay’ati rahbari A. Madvaliyev. – Toshkent: O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi, 2006–2008. – Elektron manba: https://izoh.uz/ (murojaat sanasi: 20.09.2026).
13. Yaman E., Mahmud N. Özbek Türkçesi–Türkiye Türkçesi ve Türkiye Türkçesi–Özbek Türkçesi Karşılıklar Kılavuzu. – Ankara, 1998.
14. O‘zbekiston Respublikasining “Fuqarolarning o‘zini o‘zi boshqarish organlari to‘g‘risida”gi Qonuni. – O‘RQ-350, 22.04.2013. – URL: https://lex.uz/docs/-2156899 (murojaat sanasi: 20.09.2026).
15. UNESCO. Palov Culture and Tradition // Intangible Cultural Heritage multimedia archive. – 2016. – URL: https://www.unesco.org/archives/multimedia/document-4373 (murojaat sanasi: 20.09.2026).
16. Yapıcı F. Özolguların Türkçeden Rusçaya Çevirisi Sorunu // Çeviribilim ve Uygulamaları Dergisi. – 2020. – No. 29. – P. 210–226. – DOI: 10.37599/ceviri.823853.